

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הגירה יהודית מהמאה הי"ט ועד היום - 33755

תאריך עדכון אחרון 09-01-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2014

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז):

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס:

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מאז 1880 ועד היום הקיפה ההגירה היהודית הבינלאומית למעלה משמונה מיליון איש. הגירות הבינלאומיות בעת החדשה הביאו להקמתם וביסוסם של מרכזים יהודים חדשים ומנגד להתרוקנותם של אחרים. הגירות אלו שינו וממשיכות לעצב את התפרושת המרחבית של יהודים ויש להן השלכות על הפרט כמו גם על מבנה הקהילות היהודיות במקומות של מוצא ויד.

מטרות הקורס:

סמינר זה יבחן וידון בקשרים ההיסטוריים והחברתיים-תרבותיים של הגירות של יהודים מאז שלהי המאה ה-19 ועד ימינו. יידונו, בין השאר, תיאוריות של הגירה; פיזור וניידות עד 1880; הגירה המונית ממזרח אירופה 1880-1914; העליות לארץ ישראל בתקופת טרום המדינה; העליות לישראל מאז 1948 ועד היום; התערות, קליטה, והבדלים עדתיים; עזיבה את ישראל; הגירות פנימיות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות ודיון על חומרי קריאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
ראו לעיל "מטרות הקורס"

חומר חובה לקריאה:

רשימת קריאה

א. דמוגרפיה והגירה: מבט מקדים

1) דלה-פרגולה, סרג'ו. 2004. "מאפיינים דמוגרפים בעם היהודי במאה ה-20 והשלכות למאה ה-21". בתוך "סרג'ו דלה-פרגולה ויובל עמוס (עורכים) חוג בית נשיא המדינה לתפוצות: סדרה א'. ירושלים: ההסתדרות הציונית העולמית והאוניברסיטה העברית, עע' 44-69.

2) Rebhun, U. 2005. "Demographic Issues". In: de Lange, Nicholas and Freud Kandel, Miri (eds.) *Modern Judaism: An Oxford Guide*, pp. 18-26.

ב. תיאוריות של הגירה

3) Lee, Everett. 1966. "A Theory of Migration". *Demography* 3(1): 47-57.

4) Massy, Douglas S. 2005. "Why Does Immigration Occur? A Theoretical Synthesis". In Charles, Hirschman, Philip Kasinitz and Josh DeWind (eds.) *The*

ג. פיזור וניידות מרחבית של יהודים עד 1880
5) אטינגר, שמואל. 1969. תולדות עם ישראל בעת החדשה. תל-אביב: הוצאת דביר. עע' 22-23;
76-79.

ד. ההגירה ההמונית ממזרח-אירופה 1914-1881
6) אלרואי, גור. 2008. המהפכה השקטה: ההגירה היהודית מהאימפריה הרוסית 1875-1924. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, עע' 101-23.
7) גרטנר, אריה. 1982. "ההגירה ההמונית של יהודי אירופה 1881-1914". בתוך: אביגדור שנאן (עורך) הגירה והתיישבות בישראל ובעמים. ירושלים: מרכז זלמן שזר, עע' 381-343.
8) סרנה, יונתן. 2004. היהדות באמריקה. ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, עע' 183-154.

ה. העלויות לישראל בשלהי התקופה העות'מנית ובימי המנדט
9) אייזנשטדט, שמואל נ. תשכ"ז. החברה הישראלית: רקע, התפתחות ובעיות. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, עע' 5-19.
10) אלרואי, גור. 2004. אימיגרנטים: ההגירה היהודית לארץ ישראל בראשית המאה ה-20. ירושלים: יד יצחק בן-צבי, עע' 34-26; 112-78; 133-113; 228-208.
11) שילה, מרגלית. תשנ"ח. "עליית המונים או עליית נבחרים? היחס לעלייה בימי העלייה הראשונה והעלייה השנייה". בתוך: דבורה הכהן (עורכת). קיבוץ גלויות: עלייה לארץ ישראל-מיתוס ומציאות. ירושלים: מרכז זלמן שזר, עע' 107-130.

ו. העלויות לישראל 1948-2012
12) אייזנשטדט, שמואל נ. תשכ"ז. לעיל. עע' 51-58.
13) ווקסמן, חיים א'. תשנ"ח. "העלייה מארצות-הברית: מאפיינים דתיים, תרבותיים וחברתיים". בתוך: הכהן דבורה (עורכת) קיבוץ גלויות: עלייה לארץ-ישראל - מיתוס ומציאות. ירושלים: מרכז זלמן שזר, עע' 362-343.
14) סיקרון, משה. 1995. "הדמוגרפיה של העלייה". בתוך: משה סיקרון ואלעזר לשם (עורכים), דיוקנה של עלייה: תהליכי קליטתם של עולי ברית-המועצות לשעבר 1990-1995. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, עע' 40-13.
15) Goldscheider, Calvin. 2002. *Israel's Changing Society: Population, Ethnicity, and Development*. Colorado: Westview Press, pp. 50-61.
16) Kaplan, Steven and Hagar, Salomon. 2004. "Ethiopian Jews in Israel: A Part of the People of Apart from the People". In: Uzi Rebhun and Chaim I. Waxman (eds.) *Jews in Israel: Contemporary Social and Cultural Patterns*. Hanover and London: Brandeis University Press/UPNE, pp. 118-148.

ז. התערות, קליטה, והבדלים עדתיים
17) SellaPergola, Sergio, Schmelz, Uziel and Avner, Uri. 1991. *Ethnic Differences among Israeli Jews: A New Look*. Jerusalem: The Institute of Contemporary Jewry, pp. 10-18.
18) Smootha, Summy. 2004. "Jewish Ethnicity in Israel: Symbolic or Real?" In: Uzi Rebhun and Chaim I. Waxman (eds.) *Jews in Israel: Contemporary Social and Cultural Patterns*. Hanover and London: Brandeis University Press/UPNE, pp. 47-80.

ח. עזיבה את ישראל

19) Gold, Steven. 2002. *The Israeli Diaspora*. Seattle: Washington University Press, pp. 1-30; 181-216.

- 20) Rebhun, Uzi. 2009. "The Israeli Jewish Diaspora in the United States: Socio Cultural Mobility and Attachment to Homeland". In. Eliezet Ben-Rafael and Yitzhak Sternberg (eds.) *Transnationalism: Diasporas and the Advent of a New (Dis)order*. Leiden and Boston: Brill, pp. 317-334.

ט) הגירה פנימית וזהות בקרב יהודי ארה"ב

21) Rebhun, Uzi and Sidney, Goldstein. 2006. "Changes in the Geographic Dispersion and Mobility of American Jews, 1990-2000". *The Jewish Journal of Sociology* vol. XLVIII, no. 1 & 2, pp. 5-33.

22) Rebhun, Uzi. 2010. "Migration, Time, and Religioethnic Identification among U.S. Jews". *Sociological Forum* 26(2): 306-333.

י) פיזור מרחבי ודפוסי הגירה בישראל

(23) סיקרון, משה. 2004. דמוגרפיה: אוכלוסיית ישראל-מאפיינים ומגמות. ירושלים: הוצאת כרמל, עע' 200-232.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 80 %

הגשת תרגילים 20 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: